

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-25>

УДК 378.74(072)

Фурманюк С.М.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК ФАХІВЦІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ В ПРОЕКТУВАННІ ОБ'ЄКТІВ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ

Анотація. Проаналізовано підходи до визначення сутності графічного дизайну та процесів проектування. Досліджено питання формування професійних навичок сучасних фахівців образотворчого мистецтва і дизайну та головні завдання вищої педагогічної мистецької освіти. Розглянуто історію розвитку українського графічного дизайну. Дано визначення «графічного дизайну» та послідовність виконання художнього проектування. Окреслено напрями керівництва творчою діяльністю для досягнення високого рівня саморозвитку у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та дизайну. Наводиться аналіз художньо-творчої діяльності яка має велике значення для всебічного розвитку людини. Вона формує уявлення про загальнолюдські цінності та духовну етики та сприяє естетичному вихованню, розширенню розуміння та сприйняття всесвіту. Перед вищою школою постає завдання підготовки таких спеціалістів, які повинні володіти вміннями і навичками з основ образотворчої діяльності. Відпрацювання практичних вправ з основ графічного дизайну та художнього проектування надає високий рівень професійної майстерності та розвиток просторової уяви, творчої спрямованості, що забезпечує передумови художньо-технічного мислення.

Ключові слова: графічний дизайн, проектування, образотворча діяльність, художньо-технічне мислення, фахівці образотворчого мистецтва та дизайну.

Furmaniuk Svitlana

Zhytomyr Ivan Franko State University

FORMATION OF PROFESSIONAL SKILLS OF ARTISTS AND DESIGNERS IN DESIGN OF GRAPHIC DESIGN OBJECTS

Summary. Approaches to determining the essence of graphic design and design processes are analyzed. The questions of formation of professional skills of modern specialists of fine arts and design and the main tasks of higher pedagogical art education are investigated. The history of development of Ukrainian graphic design is considered. The definition of "graphic design" and the sequence of artistic design are given. The directions of leadership of creative activity for achievement of high level of self-development in the process of professional training of future specialists of fine arts and design are outlined. The analysis of artistic and creative activity is of great importance for the comprehensive development of a person. It generates ideas about human values and spiritual ethics and promotes the aesthetic education, expansion of understanding and perception of the universe. Higher school is tasked with training such specialists who must have the skills and backgrounds of fine arts. Practicing practical exercises in the basics of graphic design and artistic design provides a high level of professional skill and development of spatial imagination, creative orientation, which provides the prerequisites for artistic and technical thinking. In today's pace of life there is a growing need for specialists in fine arts and design, in their highly professional artistic education. Requirements for the design of graphic design objects require a theoretical background and detailed coverage in a considerable amount of research. The problem of development of methods of graphic design and art designing, principles and methods of analysis and comprehension of design situations, scientific and artistic modeling of objects of graphic design and adequate methodical means (project ideas, ideas of concepts) – these are features of the design approach to solving design problems.

Keywords: graphic design, design, visual activity, artistic and technical thinking, specialists in fine arts and design.

Постановка проблеми. У сучасному темпі життя зростає потреба у фахівцях образотворчого мистецтва та дизайну, в їх високо професійній мистецькій освіті. Вимоги до проектування об'єктів графічного дизайну потребують отримання теоретичного обґрунтування та детального висвітлення у значній кількості досліджень. Проблема розробки методів графічного дизайну та художнього проектування, принципів і методів аналізу і осмислення проектних ситуацій, наукового і художнього моделювання об'єктів графічного дизайну і адекватних їм методичних засобів (проектних ідей, задумів концепцій) – це особливості дизайнерського підходу до вирішення проектних завдань. Тому розглянута у статті проблема у сучасному інформаційному суспільстві про значення графічного дизайну є досить актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриття таких понять як «графічний дизайн»

та «художнє проектування» потребує теоретичного вивчення та обґрунтування. Необхідність в визначенні основних їх видів дозволяє встановити закономірності розвитку дизайну та сферу діяльності кожного з них з погляду сучасності. Це буде сприяти для визначення перспективних напрямків у розробці практичних завдань із методики графічного дизайну та художнього проектування.

На теперішній час існує достатня кількість літератури для вивчення та опанування основних понять дизайну та зокрема графічного дизайну та художнього проектування. Також в багатьох джерелах розглядається історія розвитку дизайну, специфіка і основні методи дизайнерської проектно-художньої діяльності, роль дизайну в сучасній проектно-художній культурі.

Але за таким стрімким розвитком графічного дизайну з аналізом його досягнень сучасні літературні джерела просто не встигають. Так на сьогодні помітний певний дефіцит наукових публікацій

з графічного дизайну і взагалі з художньої-проектної діяльності. Недостатньою є вивчена термінологія і теорія графічного дизайну [1, с. 62].

В Україні на початку XX століття з розвитком промислового дизайну та дизайну середовища почав зароджуватися графічний дизайн в друкованій продукції. Але всі ці явища мали пересічний характер, так би мовити, не дивували світ.

Українське національне відродження на Слобожанщині відзначилось вагомими здобутками того часу у створенні журнальної продукції. Творчі можливості та задуми художників того періоду дозволили створити стилістично та функціонально різноманітний журнальний дизайн, як комплекс спеціальних методик поєднання смислу й виразу. Стримувала розвиток графічного дизайну тоталітарна система того періоду, проводилось ряд дій спрямованих на знищення всіх мистецьких напрямів, окрім офіційного, а прояви національної своєрідності мистецтва розглядалися як буржуазний націоналізм. У 80-х роках минулого століття на пострадянському просторі розпочався період створення нових національних моделей, що дало можливість отримати інноваційний характер для розвитку графічного дизайну та художнього проектування. Так наприкінці XX – початку XXI століття в Україні проблематика графічного дизайну набуває нової актуальності, відкриває невичерпані можливості української традиції. З'являються де які теоретичні обґрунтування й узагальнення та практично реалізуються напрямки графічного дизайну, втілення яких складає необхідну умову для подальшого розвитку українського дизайну загалом [3, с. 135].

Застосовані методи дослідження. Проведено спостереження на практичних заняттях зі студентами Навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка з дисципліни «Графічний дизайн». Після вивчення основних законів графічного дизайну студенти краще зрозуміли важливу умову навчального процесу створення об'єктів графічного дизайну. Навчилися спостерігати не пасивно, а активно, ціле направлено, загострюючи увагу на таких розумових операціях сприйняття, як порівняння, узагальнення, конкретизація, абстрагування. Продуктивність роботи над створенням об'єктів графічного дизайну збільшилась.

Мета статті. Метою цієї роботи є сформулювати у майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та дизайну професійну підготовку з графічного дизайну, удосконалити систему естетичних цінностей як основу конструкторських поглядів, розвивати художньо-творчої самореалізацію та самовдосконалення, націлити на досконале вивчення теоретичних основ та історії розвитку графічного дизайну та художнього конструювання.

Виклад основного матеріалу. В сучасному світі у всіх сферах суспільства система вищої мистецької освіти потребує особливої уваги. Тому що перед нею постають головні завдання – це підготовка таких фахівців, які володіють широким спектром знань та умінь з дисциплін художньо-естетичного циклу, сучасними методиками викладання художніх дисциплін та зокрема графічного дизайну, які мають глибокі витoki з минулого. Тому необхідне для формування професійних навичок удосконалення сучасних

методик викладання, спрямоване на розвиток активності та самостійності у досягненні високого рівня підготовки майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та дизайну. Так в першу чергу потрібно здобувати знання про історію розвитку графічного дизайну та художнього проектування, та знання провідних методик виконання проектних робіт як українських фахівців так й зарубіжних, що надає можливість для систематизації розуміння послідовності виконання та оформлення об'єктів графічного дизайну [2, с. 157].

Головне завдання графічного дизайну – зробити зручним і красивим те що оточує людину в повсякденному житті. Для цього необхідно фахівцям графічного дизайну ретельно опанувати специфічну область художньо-проектну діяльність, яка спрямована на створення візуальних повідомлень, розповсюджуваних за допомогою засобів масової комунікації [2, с. 127].

Координуюча роль в художньому проектуванні розробці об'єктів графічного дизайну різних груп, необхідність врахування системи формотворчих чинників в процесі виконання художньо-графічних робіт. Для цього необхідно пов'язувати вимоги краси з формою і функцією об'єктів графічного дизайну, закони візуальної гармонії з вимогами ергономіки, властивостями і можливостями матеріалів. Об'єкти графічного дизайну спрямовані на вирішення основних задач: задоволення утилітарних запитів споживачів-користувачів продукції, жорстка заданість виробничо-економічних умов, необхідність забезпечення комерційного успіху при реалізації продуктів виробництва. Також необхідно враховувати зв'язок з поняттями зручності, комфорту і безпеки, гармонійності, екології, з проблемами конструктивного рішення, технології виготовлення, нових матеріалів, з маркетингом, питаннями аналізу споживчого ринку, урахуванням соціальних аспектів, тенденцій моди, захисту корпоративних інтересів, комплексного уявлення продукту, його реклами, зворотного зв'язку від споживача до виробника.

Графічний (або комунікативний) дизайн – це художнє проектування візуального іміджу компанії, фірми та інших організацій, піктограм, знаків корпоративної ідентифікації, друкованої продукції, реклами, сувенірної продукції та інше.

У всіх видах графічного дизайну використовують текст, тому важливим моментом є правильне розміщення готових форм (заголовків, слів, частин тексту, вставок та інше), як відносно один одного, так і по відношенню до носія інформації (газетна шпальта, поле афіші і т.ін.).

Промислова графіка – це вид графічного дизайну тісно пов'язаний з промисловим виробництвом і його продукцією. Об'єктом розробки у цій сфері є фірмові знаки, етикетки, марки, упаковки та інше. Також графічний дизайн відіграє основну роль у сферах комерції, комунікацій, розваг. Художнє проектування та розробка рекламної графіки невід'ємна частина будь-якої сфери сучасної дизайнерської творчості, будь-то створення фірмового стилю чи розробка листівок, рекламних брошур, оголошень, буклетів, каталогів. Основними елементами фірмового стилю є логотип, шрифт, колірна гамма, композиційні принципи. Вони можуть охоплювати широкі сфери – починаючи від фірмового бланка чи

візитної картки до графічного оформлення всієї документації фірми, її реклами, художньо стилістичного рішення інтер'єрів фірми [4, с. 72].

Графічний дизайн тісно пов'язаний з дизайном міського середовища та архітектурою. Художнє проектування системи дорожніх знаків і мережі покажчиків, які допомагають сучасній людині орієнтуватися в вуличному русі та топографії міста, це є прикладом графічного дизайну в міському середовищі. В архітектурі використовуються елементи графічного дизайну як інтер'єрного (вітрини, виставки тощо) так і відкритого архітектурного простору.

Жодна проектна діяльність не обходиться без графічної візуалізації авторського задуму. Процес художнього проектування елементів графічних об'єктів не може існувати без певної послідовності виконання: створення ескізу, креслення або архітектурного малюнка та практичне виконання.

Для виконання художнього проектування об'єктів графічного дизайну використовуються наступні виразні засоби: малюнок, шрифт, колір, композиція. Колір завжди був одним з найважливіших носіїв культури, у кожній цивілізації є своя система колірних символів. Тому використання кольору у формотворенні в графічному дизайні буде ефективним як що тісно пов'язати його з історико-культурним підґрунтям. Також важливими знаннями для сучасних дизайнерів є вміння правильно поєднувати декілька кольорів (використання поліхромії), це дозволяє візуально розвивати в пластичні об'ємно-просторові форми такі якості, як «просторовість» і «динаміку», та дозволяє вирішити формально-композиційні завдання.

Об'єкти графічного дизайну повинні бути яскравими, умовними, лаконічними, графічними з помітною декоративною виразністю, також велику роль відіграє характер шрифту і розташування тексту, загальнозрозумілі символи тощо. Основою образотворчого рішення при художньому проектуванні об'єктів графічного дизайну є композиція. Завдання автора при побудові композиції – знайти поєднання образотворчих, колірних і шрифтових елементів в єдине ціле, визначити композиційний центр, також створити відчуття врівноваженості і гармонії елементів.

Робота графічного дизайнера – це поєднання творчості та логіки. Продукти, які він створює, повинні бути яскравими, незабутніми та неповторними, для цього художник-дизайнер вирішує одночасно кілька складних і важливих завдань. Тому для фахівців образотворчого мистецтва та графічного дизайну важливо, щоб їх креатив підпорядковувався законам логіки.

Основними навичками та знаннями, які потрібні в роботі фахівцям образотворчого мистецтва та графічного дизайну є:

- знання основ дизайну: основи малюнка і живопису, колористики (використання кольору) і композиції;
- уміння малювати від руки;
- спеціальні знання в області графічного дизайну: види і жанри графіки і графічних технік, робота з шрифтами, типографіка, використання зображень, публікування і тиражування в графічному дизайні;
- володінні професійними програмами для графічного дизайну.

У закладах вищої освіти, де здійснюється підготовка фахівців образотворчого мистецтва та дизайну важливим є створення освітньо-виховної системи, яка забезпечує необхідні умови для морально-естетично-інтелектуального розвитку особистості, формування здатності до художньо-проектної діяльності. Розробка педагогічної моделі підготовки відповідних фахівців до художнього проектування зумовлена необхідністю вдосконалення їх фахової підготовки.

Особливістю програм для вивчення графічного дизайну та художнього проектування є їх структура, яка передбачає окрім загальноприйнятих компонентів – зміст та вимоги до знань і умінь майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та дизайну, обов'язковий компонент – спрямованість на очікувані результати. В них передбачено поглиблену і цілеспрямовану пропедевтичну підготовку до системного вивчення навчальних предметів, перерозподіл навчального матеріалу за часом, конкретизуються шляхи і засоби розвитку особистості, що позитивно впливає на отримання повноцінної освіти, підвищує інтелектуальний і загальнокультурний рівень майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та дизайну. Позитивним результатом є оволодіння професійною майстерністю та пошук індивідуального стилю професійної діяльності. Індивідуальний стиль найчастіше виробляється під час самоосвіти та у період проходження практики і визначає подальшу методику роботи. Після проведення аналізу досвіду роботи майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та дизайну можна стверджувати, що індивідуальних методик викладання існує багато і кожна з них має свої переваги й недоліки. Викладання тільки тоді можна вважати ефективним, коли запропонований метод науково виправданий, експериментально підтверджений. Індивідуальна система навчання підпорядковується вимогам навчального закладу, рівню розвитку суспільства та досягненням сучасного мистецтва та дизайну. Для підготовки висококваліфікованих фахівців засвоєння знань починається з обов'язкових дисциплін: рисунок, живопис, композиція, кольорознавство, історія мистецтва, історія дизайну, тому що основи графічної грамоти єдині для всіх. Далі вводяться дисципліни вузької спеціалізації та комп'ютерні дисципліни.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Досліджено та проаналізовано проблеми формування професійних навичок майбутніх фахівців образотворчого мистецтва та дизайну при вивченні основ графічного дизайну та художнього проектування. Індивідуальний підхід до навчання у формуванні дизайнерських компетенцій є ефективним при вивченні матеріалу з графічного дизайну та художнього проектування, і дає високі результати.

Отже, сучасні фахівці образотворчого мистецтва та дизайну мають бути висококваліфікованими професіоналами і обдарованими особистостями, спрямованими на постійний саморозвиток, творчий пошук та самоосвіту. Вони мають відповідати вимогам стрімкого темпу розвитку освітніх тенденцій, повинні добре орієнтуватися в різноманітних педагогічних технологіях, мати свою думку і вміння захищати її, правильно оцінювати свої можливості, бути готовим до прийняття відповідальних рішень.

Список літератури:

1. Греченко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури з тестовими завданнями. Київ : Літера ЛТД, 2009. 379 с.
2. Даниленко В.Я. Дизайн : підручник. Харків : ХДАМ, 2003. 320 с.
3. Дизайн : Ілюстрований словник-довідник / заг. ред. Г.Б. Минервина, В.Т. Шимко. Москва : «Архітектура-С», 2004. 288 с.: іл.
4. Проектна графіка : навч. посіб. / за ред. Т.М. Клименюк. Львів : Львівська політехніка, 2011. 220 с.: іл.

References:

1. Grechenko, V.A., & Chornuy, I.V. Istoriya svitovoi ta ukrajnskoi kultury z tekstovumu zavdanniamu. Kyiv : Letter of LTD, 2009. 379 p.
2. Danulenko, V.Ya. Duzain. Kharkiv : KhDAM, 2003. 320 p.
3. Duzai n: Pyustrovanuj slovnuk-dovidnuk. / G.B. Minervina. Moskva : «Arhitektura-S», 2004. 288 p.: il.
4. Proektna grafika : navch. posib. / T.M. Klumenujk. Lviv : Lvivska politehnika, 2011. 220 p.: il.